

Ett återupptäckt brev från drottning Kristina

av Thorsten Sandberg

En vårdag 2002 gjorde Louise Lind och Ulla-Madelaine Neurath, anställda på Postmuseum, en spännande upptäckt. Under arbetet med att inventera det äldre brevmaterialet i museets samlingar fann de inne i en bunt ett brev från den 20-åriga drottning Kristina, skrivet av en sekreterare i det kungliga kansliet och undertecknat av henne själv. Brevets proveniens, samt hur och när det kom i Postmuseums ägo är inte känt. Brevet är daterat den 7 augusti 1647 och adresserat till *"Oss Elskeligh, Wår trooman och Resident i Münster, Edell och Wällbördig Schering Rosenhane till Torp och Hanebergh"*. Schering Rosenhane, ägare till de sörmländska säterierna Torp och Haneberg, var 38 år men redan en mycket erfaren statstjänsteman, jurist och diplomat, välutbildad och kunnig i språk efter studieresor i ungdomen till England, Frankrike och Nederländerna. Redan 1634 utnämndes han av Kristinas förmyndarregering till underståthållare i Stockholm, och innan han fyllt 30 satt han på Linköpings slott som landshövding över Östergötlands län.

Den 12 april 1643 fick Schering Rosenhane genom ett beslut av förmyndarregeringen uppdraget att verka som svensk resident i

.....
THORSTEN SANDBERG, född 1952, är teol. kand. och fil. kand., med historia som huvudämne. Han är redaktör vid Postens huvudkontor och ledamot i styrelsen för Föreningen Postmusei Vänner. Han har tidigare varit verksam vid Posten Frimärken och vid flera tillfällen medverkat i *Posttryttaren*.
.....

Münster, den ena av de två städer – den andra var Osnabrück – där samtal fördes inom ramen för den fredsprocess som 1648 utmynnade i Westfaliska freden. Rosenhanes huvudsakliga uppgift i Münster blev att odla de diplomatiska kontakterna med Sveriges allierade Frankrike – i praktiken försöka hålla de franska delegaterna på gott humör. Den här känsliga och delikata uppgiften kom dock att allvarligt störas när Rosenhane 1645 blev mycket god vän med Diego Saavedra Fajardo, delegat i Münster för Frankrikes motståndare Spanien. Under en tid bodde Rosenhane till och med hemma hos spanjoren, som återkallades till Madrid 1646.

Ämnet för drottning Kristinas brev den 7 augusti 1647 till Schering Rosenhane kny-

Under årens lopp har drottning Kristina uppmärksammats med två frimärken: det till vänster utkom 1938 och det till höger år 1998.

ter direkt an till den europeiska storpolitiken och diplomatin i Trettioåriga krigets slutfas. Sveriges ambassadör i Paris Hugo Grotius hade avlidit 1645, och den viktiga posten hade sedan dess varit obesatt. Frankrike var en mycket viktig allierad, och landets aktiva ingripande i kriget 1636 innebar en avgörande vändpunkt. För den fortsatta krigföringen var Sverige inte bara beroende av de direkta franska krigsansträngningarna utan också av ekonomiska bidrag. Större svenska militära insatser kunde genomföras först sedan kontanta medel influtit från Frankrike.

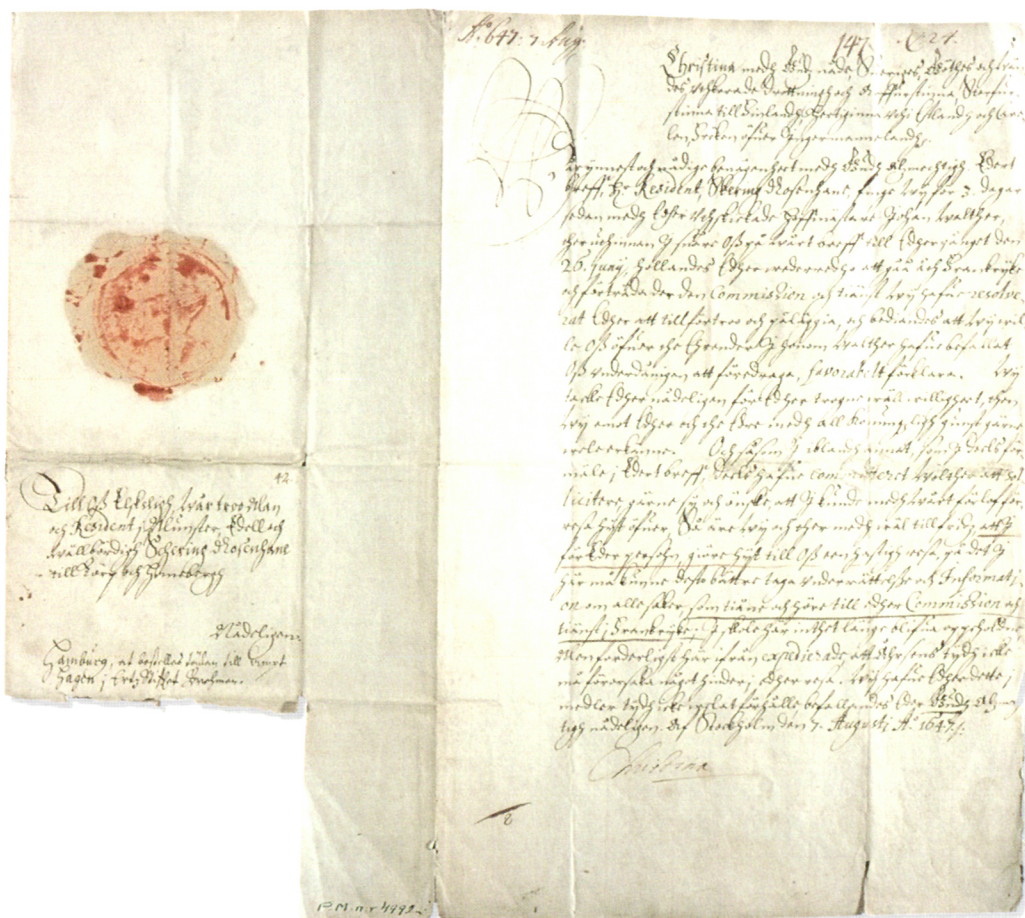
Drottning Kristina beslutade att till resident – en lägre diplomatisk grad än ambassadör – i Paris utse Schering Rosenhane,

och han fick i juni order att genast bege sig till den franska huvudstaden. I inledningen till Postmuseums Kristina-brev aktualiseras tillsättningen: ”... Wårt breff till Edher gånget den 26. Junij, hollandes Edher wedderredho att gåå åth Frankrijke och förträda der den Commission och tjänst Wij hafuer resolverat Edher att tillförtroo och påläggia ...” För Rosenhane, som önskade stanna kvar i Münster till det annalkande fredsslutet, kom utnämningen som en obehaglig överraskning. Han var ingen större vän av Frankrike, och ogillade dessutom att han inte fick erbjudande att bli ambassadör.

Han skickade därför sin hovmästare till Stockholm, försedd med brev till drottningen (”Edert breff, Hr Resident Skering Rosenhane,

Foto av brevet till Schering Rosenhane, undertecknat av drottning Kristina 1647.

Foto: Ove Kaneberg.

finge Wij för 3 dagar sedan medh Edher uthskickade hoffmästare Johan Walthen ...” – citat ur brevet från den 7 augusti 1647) och andra dignitärer, men också med direktiv att muntligen föra Rosenhanes talan i tillsättningsärendet. Rosenhane yrkade på att bli ambassadör, men om han inte fick bli det önskade han att drottningens val föll på någon annan. Framför allt var han angelägen att före avresan till Paris – om den över huvud taget skulle bli av – få resa hem till Sverige, personligen uppvakta Kristina och få närmare instruktioner. Drottningen tillmötesgick hans önskan, och hennes välvilliga svar finns i Postmuseums brev: ”... så äre Wij och ther medh wäl tillfridz, att I för Edher persohn, giöre hijt till Oss een hastigh resa, på det I här må kunne desto bättre taga underrättelse och Information om alle saker, som tiäne och höre till dhen Commission och tjänst i Frankrijke ...” Kristina försäkrade också att Rosenhane inte skulle behöva uppehålla sig i Stockholm längre än nödvändigt. Han fick sin önskade uppgradering till ambassadörs rang och instruktionen utfärdades i slutet av november.

Föregången av både rykten och kalla fakta (”affären Saavedra Fajardo” i Münster 1646) om kontakter med Frankrikes motståndare, anlände Schering Rosenhane till Paris med tydligt uppdrag att skaffa mer pengar till Sveriges fortsatta krigföring. Frankrikes ambassadör i Stockholm Pierre Chanut, hade givit kardinal Mazarin, Frankrikes starke man, en mycket positivt bild av Rosenhane, och betecknat honom som både hederlig och klok. Men snart skulle Rosenhane dra på sig regimens missnöje. Redan i början av sin ambassadörstid uttryckte han vissa sympatier för den interna oppositionen mot Mazarin, och med en regimkritisk skrift där kardinalen utmåldes som inkompetent, kastade sig Rosenhane rakt in i den inrikespolitiska hetluften. Det hela slutade med att drottning Kristina diskret kallade hem honom till Stockholm 1649.

Trots Rosenhanes taktlöshet fortsatte Kristina att anlita honom för olika diplomatiska uppdrag, framför allt i Tyskland. Ro-

Brevet från Kristina skickades till Schering Rosenhane, som blev svensk ambassadör i Paris i november 1647. Efter en målning av A. Van Hulle? i Svenska statens porträttsamling.

senhane, själv framstående bibliofil, hjälpte också drottningen att skaffa böcker och sällsynta manuskript. Året efter hemkomsten från Paris utnämndes han till riksråd, 1652 fick han friherrevärdighet och blev samma år utnämnd till överståthållare i Stockholm. Eftersom rikskansler Axel Oxenstierna var negativ till drottning Kristinas tronavsägelse blev det Schering Rosenhane som kom att föra ständernas och riksrådets, regeringens, talan vid abdikationen i Uppsala den 6 juni 1654. När Oxenstierna avled under sensommaren låg Rosenhane nära till hands att bli ny rikskansler, men han förbigicks till förmån för Erik Oxenstierna, Axels son. Schering Rosenhane dog den 6 augusti 1663 och överlevdes av drottning Kristina med mer

än ett kvarts sekel, "drottning Kierstin" som han kallar henne i sin självbiografi.

* * *

Det återupptäckta brevet från drottning Kristina till Schering Rosenhane ingick i Postmuseums stora utställningssatsning 2002, *"Brev från drottning Kristina"*. Utställningen invigdes den 29 maj av kronprinsessan Victoria och var Postens bidrag till Stockholms 750-årsjubileum. Med hjälp av 15 brev ur den stora brevsörd Kristina lämnat efter sig skildrades drottningens liv och tongivande personer runt henne, som fadern Gustav II Adolf, modern Maria Eleonora, rikskansler Axel Oxenstierna och vännen kardinal Decio Azzolino, som satt vid hennes dödsbädd i Rom den 19 april 1689. Drottning Kristina anses vara en av 1600-talets stora brevskrivare. Hennes brev har publicerats i Sverige i flera sammanhang.

Källor och litteratur

Brev från drottning Kristina.

Postmuseums utställningskatalog.
Meddelanden från Postmuseum, nr. 49.
Stockholm 2002.

Mörner, Magnus,

Schering Rosenhane.
Svenskt biografiskt lexikon, band 30,
sid. 524-532.
Stockholm 1998-2000.

Rosén, Jerker,

Krig och utrikespolitik 1616-1648.
Den svenska historien, band 5, sid 146-159.
Stockholm 1978.

Stille, Arthur,

Schering Rosenhane som diplomat och ämbetsman.
Lunds universitets årsskrift, 28:1.
Lund 1892.

Christina medh Gudz nåde, Sveriges, Göthes och Wändes uthkorade drottningh och arffurstinna, storfurstinna till Finlandh, hertiginna uthi Estlandh och Carelen, fröken öfver Ingermannelandh.

Wår ynnest och nådige benägenheet medh Gudh alzmechtigh. Edert breff, Hr Resident Skering Rosenhane, finge Wij för 3 dagar sedan medh Edher uthskickade hoffmästare Johan Walther, ther uthinnan I suare oss på Wårt breff till Edher gånget den 26. Junij, hollandes Edher wederredho att gåå åth Frankrijke och förträda der den Commission och tjänst Wij hafuer resolverat edher att tillförtroo och påläggia, och bediandes att Wij wille Oss öfwer the ehrinder I honom Walther hafve befallat Oss underdånigen att föredraga, favorabelt förklara. Wij tacke Edher nådeligen för Edher trogne wällwilloghet, then Wij emot Edher och the Edhre medh all konungzligh gunst gärne wele erkänner. Och såsom I iblandh annat, som I deels för-måle i Edert breff, deels hafve Committeret Walther att Sollicitere, gärne sij och önske, att I kunde medh Wårt förlof förresa hijt öfwer, Så äre Wij och ther medh wäl tillfridz, att I för Edher persohn, giöre hijt till Oss een hastigh resa, på det I här må kunne desto bättre taga underrättelse och Information om alle saker, som tiäne och höre till dhen Commission och tjänst i Frankrijke; I skole här inthet länge blifva oppeholdne, men forderligst här ifrån expedierads, att åhrsens tijdh icke må förorsaka något hinder i Edher resa. Wij hafue Edher dette i medler tijdh icke velat förhålle, befallandes Eder Gudh alzmechtigh nådeligen. Af Stockholm den 7 Augusti A:o 1647 ./.

Christina

Transkribering av brevet till Rosenhane,
utförd av Erik Hamberg, Postmuseum, med bidrag av Helmut Backhaus, Riksarkivet.